

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 455. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356699040/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

for Ateisme. Nu, da det kneb, sadlede man pludselig om og vendte sig til hæv for at bringe en Rejsning af Ungdommen til Veje. Med sine *Taler til den tyske Nation* overtraf han som bekendt alle Forventninger. Det viste sig, at det ikke havde været nogen daarlig Beregning at trykke den forfulgte Tænker den tyske Fane i Haanden. Medens de franske Bajonetter blinkede udenfor Vinduerne, og de franske Trommer overdøvede hans Ord, holdt han paa Universitetet i Berlin de mindeværdige Taler, der gav Vækkersignalet for Tyskernes Øren, og bidrog deres til at drive hine Bajonetter paa Flugt; thi fra disse Taler kan et Omslag i den almindelige Stemning dateres. I dem blev den Fichteske Filosofi til en Art National-Poesi, og hvad Under, om denne Poesi snart blev den Fakkel, ved hvilken mange andre poetiske Fakler tændtes, som Körner's, Schenkendorf's eller Arndt's. Den længe forberedte Krig brød ud i 1813 og endte efter adskillige Omskiftelser til Befolkningens Henrykkelse med Fremmedherredømmets Fald. Men «Frihedskrigen», som den blev kaldt, havde et dobbelt Ansigt. Den var Opstand mod et frygteligt Tyranni, men mod et, der udtrykte adskillige af Revolutionens Ideer. Den var Kamp for Arne og Hjem, men paa de gamle Herskerfamiliers Befaling. Man havde da bekæmpet den revolutionære Tvangsvælde til Bedste for det reaktionære Fyrstevæsen.

Selve den Ildhu, hvormed der var kæmpet, indeholdt desuden to højst forskellige Elementer, der vel i første Øjeblik kunde synes saaledes sammenblandede, at man ikke faldt paa at skille dem ud fra hinanden, men som snart røbede deres stik modsatte Væsen. Det ene Element var Nationalhadet mod det franske Folk, Nationalfordømmen, der er som sammenvokset med Nationalfølelsen, og som førte til Beundring for alt Tysk, Ringagt for alt Fransk. Det andet Element var den rene Kærlighed til Frihed, Viljen til at opnaa politisk Uafhængighed, Kamp ikke blot i Tysklands, men i Menneskehedens Navn for store almenmenneskelige Goder.

Allerede i Fichtes Taler kan denne Dobbeltthed spores. Han sagde, at kun det Folk, som var et Urfolk og forstod sin egen Aands Dybder, sit eget Sprog, og sig selv, kunde være frit og være Verdens Befrier, og, tilføjede han, *dette Folk er Tyskerne*. I disse Ord lurede det germanske Nationalhovmod, og snart fik dette Sædekorn Vækst. Den ungdommelige og sunde Friheds-

kærlighed fik sit Udtryk i Theodor Körners kække Lyrik. Det var Schillerske Strengte, som her klang igen, men en ny Tids Genius havde stemt dem om. Hos en hel Gruppe andre Digtere blev imidlertid Fædrelandskærligheden til Sværmeri for det tyske Rige og den tyske Kejser, altsaa for Middelalderens Tyskland, og man gav sig til at besynge Fortidens Hærlighed. Max v. Schenkendorf sang med Vemod:

De høje, adelige Skikkelser
ved Rhinens Strøm da vandred op og ned,

og mindedes med smægtende Sørgmodighed den Tid, da Røver-ridderne fra deres Borge beherskede By og Land. Han sang Hymner til de gamle Domkirker og rørte med hellig Gysen om i Kapellernes Helgen- og Ridderben.

Ved Siden af ham virkede *Ernst Moritz Arndt*, som Nationalist Tysklands Grundtvig. Hos ham blev Hadet mod det Franske til fiks Idé. Hans *Geist der Zeit*, hvis første Del udkom 1806, øvede stærk Indflydelse. Samtidig med at han skrev sine mandige og kraftige Frihedssange, angreb han det franske Sprog og de franske Moder, ja forsøgte endog at indføre en almindelig tysk Nationaldragt. Paa samme Tid var Gymnastikens Indfører, den saakaldte «Turnvater» Jahn, ivrigt sysselsat med Tanken om ved Legemsøvelser at gøre den tyske Ungdom krigsdygtig. Paa Hasenhaide ved Berlin begyndte han 1811 sin gymnastiske Undervisning, men allerede tidligere var han efter Arndts Eksempel optraadt i Literaturen med Skrifter, som i affekteret Kraftsprog søgte at opflamme Nationalfølelsen. Saaledes kom den gammeltyske Mytologi og de gammeltyske Bedrifter, Herman og Tontoburgerwalds Urskove, Wodan og Druiderne, de hellige Ege og den guddommelige urtyske Djærvhed og Grovhed med uredt Haar og to frygtelige Næver paa Skaft paany til Ære. De uslebne Sæder skulde borge for den tyske Sædelighed.

Det varede ikke længe, før alle disse patriotiske Ideer og Foretagender blev tagne i Beslag af Reaktionenens Aand. Ikke den Frihed, som det gjaldt om at erobre, men Tysklands svundne Fortid blev Genstand for Dyrkelse. Man begyndte at granske den tyske Historie med en Iver som ingensinde før, og med en udpræget Tilbøjelighed til at udfinde det særligt Tyske. Man begyndte med Brødrene Grimm i Spidsen at udforske det tyske Sprog historisk og grammatisk, og man forelskede sig paa dette